

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poština posebej. Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek dopoldne. Uredništvo Ljubljana, Šelenburgova 6/II. Upravištvo: Maribor, Ruška c. 7. Nefrankirana pisma in dopisi brez podpisov se ne sprejemajo.

St. 4.

Ljubljana, četrtek, 6. septembra 1923.

1. leto.

Ofenziva.

Neodvisni so prišli proti naši stranki v hudo ofenzivo. Te ofenzive ni bilo treba.

Mi smo delali in delamo na to, da bi postale delavske obrambne organizacije zopet enotne, kakor je bilo to pred vojno. Mi se tudi zavedamo, da je to mogoče in da je vse govorjenje o praktično važnih programatičnih in načelnih razlikah, ki bi to onemogočale, prazna izmišljotina.

Pravo delo za enotnost pa se začneja s tem, da smo napram drugi strani poštenji. S tem bomo premagali nezaupanje, ki onemogoča pri sedanjem zastrupljenem ozračju celo skupne akcije ob stvarkah in podobnih slučajih. Šele posledica dela dvem smerem more biti organizacijsko edinstvo, ki mora biti končni cilj naše politike. To je naš program v tem pogledu.

Ta naš program je dal neodvisnim povod za ofenzivo proti nam.

In kako se je ofenziva začela? Ali z načelnim bojem?

Za tak boj nam neodvisni niso dorasli. A tudi človek, ki globoko vidi, bi tu načelnega boja ne mogel voditi, če je pošten. Ali naj bo načelna razlika v različnosti izkušnji, ki jih imamo v delavskem gibanju. To je nemogoče. Med mlado borbena silo mladine in med starejšo izkušnjo obstoja res neka razlika — a gibanja, ki hočejo kaj velikega vstvariti morajo znati to dvojico združevati in z eno strniti.

Ker tu ni prave razlike, se začenja boj z lažjo.

Nova ofenziva neodvisnih se ne vrši v znamenju leva in orla, ampak v znamenju dihurja, ki razširja na vse strani neznošen smrad. Dihurja pa ne more trpeti nihče v svoji hiši.

Neodvisni lažejo, obrekujejo, krađejo poštenje, oni delajo to na vsaki strani svojih glasil in delajo to zavestno.

Zadnji čas pišejo v dolgih kolonah, da se poslužujemo mi v političnem boju proti njim policije. Jasno je, da je vse to govorjenje prosta laž. Vsak nam lahko veruje, da nam brani že naša po-

litična izkušnost, ako bi nam že ne branilo naše poštenje, da bi se posluževali takih sredstev. Navedli bomo ne kaj primerov takih laži.

O sodr. Erženu pišejo, da je trdil na kongresu v Celju, da se je treba poslužiti napram neodvisnim zakona o zaščiti države. Vsi, ki ste bili na kongresu veste, da je to popolnoma izmišljeno. O sodr. Uratniku trde, da je govoril isto na Jesenicah. Tudi to je zlagano. Tako gre v dolgi vrsti naprej. Vse laž, laž in zopet laž. V razgovorih z uredniki teh listov smo se prepričali, da se ti uredniki zavedajo, da je tako. Mislijo pa, da je laž taktika.

Oni mislijo, da je laž pripravna taktika, s pomočjo katere se da vpovstaviti soliden delavski pokret, mi pa mislimo, da ni.

Mi mislimo, da je danes delavstvo vsled tega, ker so se igrali z njim po vojni, v dobi visoke konjunktore delavske politike, vsi politični hohštaplerji in študenti, ki so zreli komaj za romantiko indijanskih zgodbic, do skrajnosti zbegano in da nikomur več ne veruje. V tem položaju mislimo, da more dvigniti delavstvo le politika, ki ne laže.

V tem obstoja med nami in neodvisnimi res ogromna razlika.

Neodvisni pa ne začenjajo svoje ofenzive v znamenju dihurja samo po svojih žurnalih. Tudi po shodih nameravajo lagati.

Za prihodnjo soboto in nedeljo sklicujejo v ta namen shode v Ljubljani, na Jesenicah, v Celju, Šoštanj, Mariboru, Rušah, Ljutomeru, Kamniku, Škofji Loki in Trzinu.

Tam bodo lagali o socialistih drugih dežel. Mi teh razmer ne poznamo, zato se je o teh razmerah lažje lagati.

Sodrug, bivši socialisti in neodvisni! Povejte prirediteljem teh shodov, da si želite zopetnega edinstva proletarijata in da so časi ofenziv v znamenju dihurja minuli. Posebno glasno povejte to v tistih krajih, kjer ste še enotni in kjer nimajo neodvisni ničesar iskati.

Fašistični imperializem.

Italijanski fašizem pripravlja novo vojno. Grška Orjuna mu daje za to povod.

Kakor strela iz jasnega neba, je zadel evropsko javnost vest, da je začela Italija v soboto dne 1. septembra vojno z Grško.

Oddelek italijanske mornarice je bombardiral mesto Krf, ležeče v jonskem morju, na otoku istega imena. Italijani so otok po kratkem boju, v katerem je bilo 15 mrtvih s svojimi četami tudi vojaško zasedli. S tem je napadla Italija Grško na popolnoma enak način, kakor pred 10 leti Avstrija Srbijo. In nihče nam ne more jamčiti, da se ne bodo dogodki enako usodno razvijali, kakor pred desetimi leti.

Ta napad spominja v več nego enem oziru na dogodke, ki so se odigravali ob pričetku svetovne vojne. Glavni vzrok za napad leži v tem, da se italijanski generali domišljujejo, da ni na celem vzhodu sile, ki bi se mogla meriti, z italijansko armado. Zato si žele — za zabavo krvavih orožnih vaj.

Generali delajo zopet politiko, ker ljudstvo tako hitro pozablja in ker so postali par let po svetovnem klanju razni fašizmi zopet mogoči. V Albaniji je določevala medzavezniška komisija mejo med Albanijo in Grško.

Italija je podpirala pri tem Albanijo in delala proti Grški. Tu se je zgodilo, da je bila italijanska vojaška misija iz zasede napadena.

Napadalcii so usmrtili šefa italijanske misije generala Tellinija in pet članov misije. Ni še ugotovljeno, kdo je bil napadalec. Da bi bila z napadom

kakorkoli v zvezi grška vlada, se mora smatrati za izključeno, ker se s takimi atentati ne dosegajo politični uspehi. Mogoče pa je, da je zakrivila napad tolpa grških nacionalnih prenapetežev (grških orjuncv). Izključeno pa tudi ni, da so izvršili atentat Albanci, ki generala Tellinija, ki je bil med vojno poveljnik italijanske vojske, ki je operirala v južni Albaniji, nimajo v baš dobrem spominu.

Vse to bi bilo treba šele ugotoviti. Italijanom pa ni bilo do tega, da se to nepristransko preišče. Oni so iskali, že dolgo povoda za oboroženi nastop in so ga v tem dogodku našli.

Vsled tega so stavili Grški težek, ponižujoč ultimatum, ki izreka sodbo že pred preiskavo. Grška je ta ultimatum tudi sprejela. V ostalem pa se je obrnila na zvezo narodov s prošnjo za preiskavo in razsodbo. Italija pa je odgovorila z napadom na Krf in začela na ozemlju, ki je bilo vedno vroče, — z novo vojno.

Grška pravi v svoji noti na Zvezo narodno upravičeno, da bi pomenilo popolen bankerot te zveze, ako ne zna in ne more ustrahovati niti fašistovske blaznosti. Fašisti spadajo med bolj majhne sile tega sveta. Če Zveza niti proti njim ne more pomagati, proti komu naj potem pomaga? Reči pa se mora, da ni čisto izključeno, da se bo končal italijanski vojni poizkus z isto blamažo za Italijo, kakor so se končale lansko leto pustolovščine naših generalov proti Albaniji.

Stranka in sindikati.

(Resolucija za strankin zbor SSJ. — Referent Viljem Bukšeg.)

Da bo v stanu voditi delavski razred borbo za svoje osvobodilne cilje, kakor tudi zato, da bo v stanu ščititi in varovati svoje interese v obstoječih družabnih in ekonomskih razmerah, si mora izgraditi najprej svoje organizacije, prilagojene potrebi po delitvi dela, ki je potrebno z ozirom na stopnjo razvitka gospodarstva, kakor tudi delavskega pokreta.

Delavski pokret Jugoslavije je izvedel že pred vojno v vseh bolj razvitih krajih delitev organizacije na politično, strokovno (sindikalno) in združno. Da se more vsaka od teh treh panog delavskega pokreta svobodno in pravilno razvijati, je potrebna popolna neodvisnost ene organizacije od druge.

Kongres SPJ priznava izrecno potrebo popolne svobode in nezavisnosti delavskega strokovnega gibanja v vsakem pravcu (organizacije, financ, dela in akcije), naglašja pa, da morajo stati delavske strokovne organizacije na stališču razredne borbe proletarijata. Čeprav delujejo delavske strokovne organizacije na področju sedanega kapitalističnega gospodarskega in družabnega reda, je vendar potrebno, da vodi njihovo delovanje in njihove akcije socialistični nauk. To je nujno, tako radi pravilnosti njihovega dela, kakor radi končnih ciljev socialističnega pokreta v obče.

Strokovna organizacija je delavskemu razredu zlasti potrebna za dvigovanje njegovega razrednega položaja in za neposredno borbo proti izkori-

ščanju in za zaščito njegovega življenja in zdravja v sodobni kapitalistični družbi. Ona v svoji važnosti ne zastaja ne malo za socialistično stranko, odnosno za politično organizacijo pokreta, ki vodi borbo za dvignjenje delavskega razreda in za njegovo popolno enakopravnost z drugimi družabnimi razredi na političnem polju, a preko tega dalje za osvobojenje delavskega razreda od vsakega tlačenja in izkoriščanja pri razdelitvi dobrin. To mora biti tudi končni cilj delavskih sindikatov (strokovnih organizacij).

Iz tega razloga je naloga in dolžnost vsakega člana SPJ, da je član svojega delavskega sindikata in da v sindikatih socialistično deluje.

Na ta način postajajo sindikati dopolnilo socialističnega pokreta in njegovo glavno oporišče v delavskih vrstah, med tem ko je treba, da iščejo sindikati radi skupnosti dela v vseh važnih vprašanih sporazum in oporo pri socialističnem političnem pokretu. Kongres daje radi tega strankini upravi pooblastilo za sporazum in skupno delo z Glavnim radničkim Savezom kot predstavnikom socialističnih delavskih sindikatov v vseh vprašanih, ki jih bo treba trajno ali začasno rešiti.

(Opomba uredništva: O tej resoluciji se je razvila med »Glasom Slobode« v Sarajevu, ozir. sodrugom Jovo Jakšičem in med »Radničkim Novinami« živahna debata, na katero opozarjamo vse, ki čitajo te liste. Tudi mi bomo o tej velevažni resoluciji še spregovorili.)

Atentati.

Kakor poročajo, bi bila elektrarna v Trbovljah kmalu žrtev dinamitnega atentata.

Atentat se ni posrečil. Je pa precej poškodoval poslopje elektrarne in težko ranil v elektrarni navzočega paznika.

Pojavljajo se glasovi, ki delajo za ta atentat odgovorne stavkujoče rudarje. Stavkovni odbor je proti temu v listih odločno nastopil in ugotavlja, da rudarji z atentatom niso v nobeni zvezi.

Elektrarna je bila zaprta in zastražena, tako, da nezaposleni sploh niso imeli pristopa v elektrarno. Sicer pa je nad vsak dvom jasno, da atentat rudarjem ne koristi in da zato zadnji rudarji in njih organizacije niso za taka bojna sredstva, ki bolj škodujejo nego koristijo.

Glavni krivec atentata je vlada, ki onemogoča, da bi stale delavske organizacije v rednejšem stiku z delavstvom in ki postopa tako pristransko, da se polašča delavstva, ki je osamljeno in zapuščeno ogorčenje in obup.

Ni izključeno, da se začenjajo dogodki ponavljati pri nas, o kojih piše zgodovina strokovnih organizacij takole:

»Pod vplivom brutalnega postopanja vlade in anarhistične inozemske propagande se je teroristična smer

med delavstvom jačala. Delavstvo je začelo z atentati, vlada pa je odgovarjala z vedno hujšimi preganjanji. Pri tem se ni delalo razlike med radikali in zmernimi: reakcija se je obračala enakomerno proti obema strujama, proti delavskemu pokretu kot takemu.« Kakor tudi razumemo, da je mogoče, da izgubi človek v teh časih duševno ravnovesje, vendar upamo, da se delavstvo poučeno po zgodovini ne bo dalo zavesti na to pot.

Atentati niso nikdar znak moči, ampak vedno znak slabosti, ki dajejo sovražniku vedno povod za protitudarec, ki ga išče.

Niso nemogoči slučajji, ko so atentati naravnost zaželjeni. Ne bomo trdili, da je v tem slučaju tako.

Svetovali pa bi, da bi se vprašali tisti, ki iščejo krivce za atentat: Komu je atentat koristil? Listi poročajo, da je prišlo takoj po atentatu v Trbovlje vojaštvo in da se je pritisk, ki ga izvajajo oblasti na delavstvo poostiril.

V očigled temu se nam res vsiljuje vprašanje s čim imamo tu opraviti: ali z izgubljenim duševnim ravnotežjem ali z namero, da se požene delavstvo na to pot?

Med delavstvom ni vkljub sedanji razoranosti nobene struje, ki bi odbravala taktiko atentatov.

Plače in valuta.

Če tudi ne moremo tajiti, da v tem ni delne resnice, moramo odločno oporekati, da velja to v polni meri in da velja to za vse države s slabo valuto. V polni meri to za nobeno državo ne velja.

Zakaj, čeprav se ne da tajiti, da je v državah, kjer se manj pridela, nego potroši, štedenje edini lek, moramo povdariti, da vse štedenje in pritržovanje za gospodarstvo kot celoto nič ne pomaga, — kjer imajo celi sloji istočasno, ko je treba štediti, večje realne dohodke, kakor kdaj koli poprej in ko

vsled tega tudi več potrošijo. Toraj na eni strani štedenje, — na drugi zato razsipavanje!

Vsem, ki grme proti indesku, proti avtomatičnem prilagojevanju cen draginji, moramo povedati v načelu:

Ako je treba štediti, skrbite, da se bo štedilo enakomerno, pa plače ne bodo postajale nikjer dosti za indeksno številko! Tam, kjer so plače za tretjino, ali celo polovico nižje, nego so bile v miru, — tam štedi en sloj, med tem ko drugi zapravlja.

Še manj upravičen je boj proti in-

deksu v tistih državah, kjer pada denarna vrednost poglavitno zato, ker država več izdaja, kakor na davkih dobi, in kjer si išče država za svoje privatno gospodarstvo kritja v tiskanju bankovcev.

Taka država krije ta proračunski primanjkljaj, ako se plače ne prilagujajo draginji — le iz delavskih plač. Posestniki zemlje in podjetij za to kritje nič ne prispevajo, čeprav so oni v to v prvi vrsti poklicani. Vse mora plačati delavec.

Ako se delavec v takem položaju bori za indeks, potem je to še bolj upravičeno, nego v prvem slučaju, lahko rečemo, da popolnoma upravičeno. Tako je presojati obe vprašanji v načelu.

Mnogo težavneje pa je najti praktično pot, ki odvaljuje bremena, ki jih valja slaba valuta neopravičeno na delavske rame, na druga ramena.

V tem oziru bomo lahko v kratkem brez dvoma kaj več poročali. Socialisti v Nemčiji so se odločili, kot smo pisali že zadnjič za izredno težko žrtev — za vstop v vlado v trenutku, ko je privedla nesposobna Cunova vlada gospodar-

sko krizo do vrhunca. Storili so to zato, da posežejo v trenutku najtežje krize vmes in priznani finančni strokovnjak dr. Hilferding bo skušal rešiti, opirajoč se na preiskušene sile nemških finančnih ekspertov, to težko vprašanje v socialističnem smislu.

On označuje kot glavno nalogo, ki se mu stavlja, uvedbo stalnega vrednostnega merila, mesto sedanje papirnate marke.

Na Poljskem je predložila socialistična stranka, stremeč za istim ciljem, predlog, naj se plačujejo vse plače v zlati računski vrednoti. Vse dosedanje plače se imajo spreminiti prisilno v zlato valuto.

Sejm, poljski državni zbor, je sklenil preiti takoj na razpravo o tem predlogu. Zveza poljskih industrijcev predlogom iz razlogov, kojih relativno utemeljenost smo zgoraj obrazložili, ostro nasprotuje.

Zasledovali bomo ta boj, ki je za vse države s slabo valuto važen in bomo poročali, kako je nemško in poljsko delavstvo praktično zavarovalo svoje interese.

Socialno delo v Mežiški dolini.

Delavstvo Mežiške doline je prevzelo največje občine, t. j. Črno, Mežico, Prevalje, Guštanj in Dravograd v svojo upravo. Nekako z nezaupanjem zre danes ta in drugi v to dejstvo, kajti delavstvo še do letošnjega leta, torej od postanka teh občin in imelo nobene prave soodločevalci v občinski upravi, oziroma občinski komunalni politiki. Napram vsaki novosti pa je običajno, da se javnost zadržuje rezervirano ali pa kritikuje. Naši sodruzi, ki jih je zaupanje večine postavilo na važno mesto, pa vedo, da bo treba mnogo naporov, deloma že vsled odgovornosti same, deloma vsled tega, ker smo še socialisti v občinski upravi Mežiških občin beli list. Da bo nam otežkočeno marsikatero delo pa še vsled tega, ker naša stranka nima onega zastopstva na merodajnih mestih, ki ji gre po številu žal ločenih pristašev. Vendar pa vemo, da je ravno pravilno uveljavljanje v občinah pod laga naši bodoči silni. Nekaj nas seveda uči že preteklost, zato ne smemo iti preko tega.

Vse zgoraj našete občine so postale obljudene, čim se je uveljavila industrija, izvzemši Dravograda, kojega pod laga je bila križišče cest in železnic. Vse mnogoštevilno prebivalstvo je našlo svoj kruh v nastalih industrijah tako, da je danes industrijsko delavstvo po vsej dolini številčno enako s kmečkim prebivalstvom. To razmerje ostaja že desetletja isto, akoravno moč industrije ni vedno ista. Kar trpi danes občina Prevalje na opušenih plavžih, kar je Guštanjska jeklarna po vojni nazadovala, to izravnavo porast rudnikov v Mežici. Ko pa sta Prevalje in Guštanj bila na vrhuncu svoje moči, je bila Mežica v povojih, kakor tudi Črna. Zato bo tudi delo v občinah moralo biti temu prikrojeno ter medtem ko bodo občine Prevalje in Guštanj poskušale izravnavati posledice, ki so nastale vsled propada industrije, lahko zidata Črna in Mežica nemoteno in neziraje se na preteklost upoštevajoč izkušnje sosednjih občin.

V Prevaljah in Guštanju je vladala desetletja moč naraščajočega kapitala tudi v občinski upravi in ta moč je zadrževala delavstvu vsako sodelovanje. Naravno je, da se je potemtakem tudi socialno delo tako zanemarjalo, kot se to ne najde povsod. Delavstvo samo ni bilo edino, da bi kompaktno zahtevalo izpolnitev onih dolžnosti, ki jih je dolžen kapital izpolniti. V Guštanju so se postavila delavska stanovanja in to je vse. Ali je to že zadostna izpolnitev dolžnosti? Šola se je nova postavila, ki je vsled preobilice prebivalstva bila neizbežno potrebna, torej rekli bi »elementarne« sile so prisilile tedajno upravo do tega.

Drugi socialnih ustanov ni — ni bolnišnice, ni sirotišnice in vendar je zapustila ta industrija, kakor vsaka, dokaj revežev.

Da se nahaja guštanjska jeklarna danes še v istih rokah, kot se je ob ča-

su svojega najlepšega procvita, daje našim sodrugom vsaj nekaj jamstva, da se popravi še marsikaj tam, kjer se je zakrivilo sedanje stanje.

V Prevaljah je stvar drugačna. Pred 25 leti se je opustilo zadnje plavžarsko delo in Montangesellschaft je vse prodala grofom Henkel. Pustila je ob Meži same razvaline tako zunaj kakor v občinski blagajni. Četrstoletja je tako polagoma izbrisalo največje krvave sledi, a rane, zadane občini še niso mogle se izlečiti. Ta družba ni zapustila prav nobene socialne naprave za seboj. Delavska stanovanja, tako v Lešah kakor v Prevaljah si je delavstvo postavilo samo na tuji zemlji (Luftkajze) ali lastno-ročno ali pa s tem, ker se je poslužilo podjetje blagajne bratovskih skladnic ter s tem zidalo. Seveda je delavstvo, stanujoč v takih stanovanjih, odplačevalo povzročeno najemnino in danes nihče ne ve kaj bo s hišami, ki so lastnina delavstva. Gradile so se druge hiše izključno z denarjem, ki ga je odplačevalo v mesečnih odplačilih delavstvo za razne sklade, tako tudi rudarsko bolnico v Lešah in v Prevaljah. Podjetnik ni dal denarja za take namene in vendar si bo ob milosrčnosti naših oblasti vse to prisvojilo. Občina kot taka ni imela moči izsiliti od podjetnikov ničesar, a vendar je nosila težke posledice gospodarskega propada. Da bi pa bila vsaj ceno nakupila zemljišča in hiše pa ali je bila finančno izčrpana ali pa slabo zastopana. Tukaj čaka novi odbor mnogo dela.

Mežica in Črna sta se dvignili v najnovejšem času. Pliberška Unija je pač hotela na isti način prakticirati kakor Montangesellschaft v Prevaljah in Lešah, pa ji je konec vojne prekrizal umazane račune, priti z majhnimi stroški do velikega dobička, ne oziraje se na socialno dolžnost napram zaposlenemu delavstvu. Kljub temu, da se sedaj po možnosti skrbi za delavska stanovanja, vendar je pomanjkanje zdravil stanovanj ogromno tako v Mežici kakor v Črni. In če je že pri stanovanjih taka mizerija, kaj šele pri drugih potrebnih socialnih ustanovah. Črnska občina je edino z zidanjem šole skusila paralizirati kontrast socialnih potreb z obilico gostilniških palač.

Sedaj je treba torej na delo, kar je zamujenega, bo težko do cela popraviti, kar pa se še da popraviti, se ne sme odlagati. Preteklost mora nam biti svarilo in pripomni, da mora delavstvo storiti vse, da si opomore, od drugod ne bo pomoči. Naše občine se morajo tako popraviti, da bodo vzgled drugim občinam. Ne sme se zgoditi več, da propada joča industrija zapušča občinam samo težka bremena. Ali bo v interesu države, da se beraštvo ob teji razpase, o tem naj odločujejo pa tudi naše višje upravne oblasti. Mogoče bo enkrat šarlatanstvo odpravljeno, s katerim se je po prevratu hotelo dvigniti blagostanje Mežiške doline.

Politični pregled.

Dr. Korošec bo podpiral radikalno vlado. Dr. Korošec objavlja v »Slovenecu« razgovor s Slovenčevim uredni-

kom. Iz tega razgovora posnemamo, da so dogovori, ki jih je započel dr. Korošec z ministri Jankovičem in Janji-

čem in predsednikom skupščine Jovanovičem tako daleč uspeli, da bo podpirala Slovenska ljudska stranka v jeseni radikalno vlado. Ni izključeno, da bo zlezel v vlado sam dr. Korošec.

O tem smejo politični odbori Slovenske ljudske stranke že celo jeseni sklepati, — čeprav je vse že sklenjeno.

Kako bi si bilo drugače razlagati, da je razsvetlil takoj po katoliškem shodu monarhistični Sv. Duh vse klerikalno časopisje? Vsi Savli so postali kar čez noč Pavli in republika je šla med staro šaro.

Najbolj se drži stare poti še Prepehuhov »Avtonomist«, ker se z njim nihče ne pogaja o vstopu v vlado. To je grenko, a vse ima tudi svojo dobro stran.

»Avtonomist« se bo lotil zdaj z večjo vno človečanske mirotvorne kmečke republike, ki bo dala v Sloveniji še vedno najmanj dva mandata. Klerikalci so se začeli zato na »Avtonomista« jeziti in so ga za parkrat pošteno okrcali.

Radikalna stranka po vsej Sloveniji za sedaj lepo napreduje. Kako pa se bo obnesla ta zavarovalna družba za vse slučaje, ko pride do preizkušnje, to bomo šele videli.

Ako je to, kar ta stranka pri nas dela, res politika, potem se je tu prvič posrečilo tisto, kar so srednjeveški čarovniki tolikokrat brez uspeha poskušali. Mešali so želišča in kosti in vso to zmes kuhali, upajoč, da bo vzniknil iz tega človek z dušo.

Radikalni so skuhal pri nas na ta način celo stranko. Samo, da ta stranka dosedaj še nima ne duše, ne duha. Ni pa izključeno, da se da v politiki tudi brez tega živeti.

Samostojni kmetijci so bili na kongresu v Čurugu in so vstopili že v tretjič v zemljoradniško stranko, kjer obetajo tudi ostati, ker Puclja ministrski izkušnjevalec noče več skušati.

Demokrati mirno pričakujejo in opazujejo naravni razvoj stvari, v trdni zavesti, da spreminjajo klerikalci samo dlako, narave pa ne morejo. Spominjajo se časov, ko se je radikalija še ni udajala lepemu dr. Korošču in upajo, da se bo ta zakon razdril in ločil, nakar bodo použili tiste čase, ki jih je Korošec še pustil.

»Neodvisna« stranka se laže po vsej Sloveniji.

NOTRANJA POLITIKA.

Državni proračun je napol izgotovljen. Po načrtu znaša primanjkljaj dve milijardi (2000 milijonov) dinarjev, ki pa se bo dal, kakor upajo še zmanjšati. Finančnemu ministru se zdi ta primanjkljaj tako majhen, da se z njim javno hvali, nam pa se zdi zadosti velik. Ko

bi bilo malo manj izdatkov za vojsko in druge stvari, za katere bi ne bilo treba toliko izdajati.

Na konferenci naših gospodarskih strokovnjakov v Beogradu so napravili proračun našega uvoza in izvoza. Izračunali so, da bo letos naš izvoz za par milijard večji nego uvoz. Čujemo, — verovati pa ne moremo.

VOJVODINA.

V Vojvodini se vse stranke pridno pripravljajo na občinske volitve. Kakor posnemamo iz novosadske »Slobode«, je to eden glavnih vzrokov, zakaj skušajo izvesti radikalci napad na vojvodinske bolniške blagajne, v kojih vidijo močno oporo naše stranke.

Radikalci pa se motijo: Vojvodinski proletarijat ni radi bolniških blagajn, ampak radi nasilja in krivic, ki jih prizadeva delavstvu vlada, močen.

SRBIJA.

Občinske volitve v Srbiji in Črni gori. Glasom poročila ministrstva notranjih poslov so izpadle volitve v Srbiji in Črni gori tako-le:

Radikalci so dobili 1418, demokrati 531, zemljoradniki 79, nevtralci 81, republikanci 10, komunisti 1, Turki 21 in čin. Manjkajo še poročila iz 7 občin. Volitve se niso izvršile v 95 občinah.

HRVATSKA.

V vladnih krogih se govori, da se bo dvignila proti Radiću v njegovi odsotnosti obtožba radi veleizdaje. S tem mislijo Radiću onemogočiti povratak v domovino.

Proti Radićevi stranki nameravajo začeti vporabljeni zakon o zaščiti države, a zelo previdno, tako da ostrine tega zakona ne bodo zadevale radićevih kmetov, ampak samo vodstvo stranke.

S hrvaško inteligenco, ki se zbira okrog Hrvatske zajednice, bi napravili radikalci premirje in bi bili pripravljani v ta namen tudi vidovdanske ustavo malce spremeniti.

ZUNANJA POLITIKA.

Reška paritetna komisija je končala svoje delo. Rezultat še ni objavljen. Govori se, da je naše delegaciji uspelo rešiti Baroš in Delto. Zato pa pride Reka eno leto po imenu pod vlado paritetne komisije, v resnici pod vlado Italije.

Grško-italijanski konflikt. Zveza narodov je razpravljala dne 1. septembra t. l. o grško-italijanskem konfliktu. Italijanski zastopnik Salandra je ugovarjal, da bi razpravljala Zveza o tem konfliktu.

Angleški zastopnik Lord Cecil pa je nastopal za to, da naj Zveza narodov o tem konfliktu sklepa. Izgleda, da bo angleško stališče prodrlo.

Dnevne vesti.

LJUBLJANSKO OKROŽJE.

Ljubljana. Velesejem ima letos nekoliko slabšo udeležbo kakor lani, vendar če bo lepo vreme, se bo udeležba gotovo povečala. Sicer je pa vredno pogledati, kaj vse zna ustvariti pridna delavska roka. Vsem obiskovalcem bi bilo priporočati, da si na sejmu ogledajo izdelke kovinske produktivne zadruge, ki je letos ustvarila res lepe reči. Zlasti plinove peči z razgrevanjem kopalne vode so zelo praktične in lične. Sploh je veselje videti, kako ta zadruška, ki je bila z najskromnejšimi sredstvi ustvarjena, lepo napreduje. Če bo šlo tako naprej, bo nastal kmalu iz te zadruge veleobrat, ki bo delal čast zadržnikom in celi kovinarski organizaciji. Politično mrtvilo tudi pri nas počasi pojenjuje zlasti za »Socialista« je precejšnje zanimanje. Politična organizacija bo pa pri nas počasneje napredovala, ker je mnogo zmornih sodrugov zaposlenih v strokovnih organizacijah, na drugi strani pa je ozračje vsled komunističnega rovarenja še vedno močno zastrupljeno. Komunisti zadnje čase uvidevajo, da se ne bodo vzdržali na površju, zato pa tembolj blatio nas, ker se boje našega vstajenja. Ali vse blato, ki ga mečejo, bo padlo prej ali slej nazaj na njihove glave. Hudo je to, da s tem blatanjem odganjajo vse poštenje ljudi iz političnega delovanja, kar je pa seveda velika škoda za proletarijat. Ali polagoma se jasni in spodbuja nas zavest, da smo najtežje čase prestali.

Moste pri Ljubljani. Društveno življenje se pri nas zopet oživlja. Odkar

so komunisti razbili stranko, je bilo naše delavstvo popolnoma zbegano. Ni se brigalo za nobeno stvar in pri občinskih volitvah so zopet zmagali klerikalci, kar bi v naši občini, ki je pretežno delavska, ne bi bilo treba. Kakor rečeno, se zadnje čase razmere precej zboljšujejo. Zlasti strokovne organizacije v našem kraju lepo napredujejo. Kemična tovarna in tovarna za lep sta skoro do zadnjega moža organizirane. Počasi se oživlja tudi politična organizacija, zlasti kongres v Celju je zelo dobro uplival. »Svoboda« ima pri nas okoli sto članov in število še vedno narašča. Giblje se tudi UDR, za katero se zlasti mlajši sodruzi zelo zanimajo. Megla, ki je po razkolu legla na naše duše, se polagoma umika in obetajo se nam jasnejši dnevi.

Vič pri Ljubljani. Poročali smo že, da se povišanje plač v tobačni tovarni zavlačuje od strani monopolne uprave že več kot tri mesce. Reči moramo, da je naša organizacija Savez monopolskih radnikov dosti storila, da se povišanje posreči. Zlasti ljubljanska podružnica je izrabila vsako priliko, da povzdigne svoj glas proti nevdržnim razmeram v tobačni tovarni. Pretekli teden je dospel v Ljubljano inšpektor monopolne uprave, kateri je sprejel ob navzočnosti ravnatelja delavske zaupnike. Zaupniki so pojasnili položaj delavstva, ter energično pripomnili, da delavstvo ni voljno več mirno čakati na to povišanje. Inšpektor je obljubil, da bo zadevo po svoji moči pospešil. Bomo videli, če bo držal svojo besedo.

Ježica pri Ljubljani. Naša politična

organizacija na celjskem kongresu ni bila zastopana. Pa ne zato, ker se ne strinjamo s programom SSJ, temveč — po pravici povedano — ker smo za politiko nekoliko preveč zaspani. V bližnji bodočnosti nameravamo sklicati občni zbor naše krajevne politične organizacije, kjer bomo sklepali o pristopu k sedanji pokrajinski organizaciji SSJ, ker m smo bili do sedaj pri Bernotu. Čisto gotovo je, da bo večina zato, da se pridružimo skupni stranki. Kakor vse kaže, se bo stranka v Sloveniji hitro konsolidirala, kajti delavstvo si zelo želi enotne socialistične stranke. »Socialista« smo tudi pri nas sprejeli in ga bodo povečini vsi naročili. Veseli nas, da je tako zmerno in pametno pisan in da ni v njem napadov, ki se jih poslužujejo pri »Napreju« in pri komunistih.

Iz Tržiča. Nekoč so hoteli babilonci napraviti stolp, ki naj bi segal do neba. Hoteli so priti pred nebeška vrata ter oslepariti smrt, da bi ne mogla pošiljati duš skozi vrata večnega kraljestva. Toda oče nebeški jim je prekril račune, zmedel njihove jezike, da so poslej zamogli samo kričati. Slišalo se je potem samo huronsko vpitje, to pa je segalo do neba. Kako da so jih potem mogli razumeti, zgodovina molči. V Tržiču je v letu 1923. po K. roj. menda še hujše, nego je bilo v Babilonu, posebno ob sobotah in nedeljah. Po noči se slišijo tako ubrani glasovi, kakor da bi komponal te skladbe najbolj ženi-jalni kanibalec. Zdi se nam, da je dolžnost občine, da skrbi za red. Treba je vendar že enkrat napraviti nekaj, da se takim ponočnim razgrajajem zamaše usta. Saj je vendar dovolj gozdov v okolici, kjer se lahko te nočne človeške ptice v njih nakriče, če to v Tržiču že mora biti. Upamo pa, da se napravi po noči red v trgu. Ako ne, bodemo primorani povedati nekaj več. Dalje je tudi nujno potrebno, da se napravi tablica za avtomobiliste, da vozijo počasi skozi trg, lahko se zgodi velika nesreča, kajti po cesti je vedno polno otrok, avtomobili pa drve z tako hitrostjo, kakor na odprti cesti. Dolžnost občine je, da pove tistim gospodom, ki se pripeljejo v avtomobilih v Tržič, da je življenje delovskega otroka prav toliko vredno, kakor tistih, ki se lahko vozijo v avtomobilih.

CELJSKO OKROŽJE.

Razkritje korupcijske afeere v Celju. V kavarno »Evropa« je 28. avgusta med 13. in 14. uro, ko je bila kavarna polna gostov, prišel v spremstvu domačih redarjev komisar železniške policije v Zagrebu g. Tkačević in je aretirani ob mizi sedečega celjskega carinika Evgena Grünwalda in njegovo soprogo. Grünwald je bil v Celju splošno znan po svoji vedno nad vse elegantni, kavalerijsko prikriti obleki in po svojih ka-

valkadah na konju celjskega vojaškega poveljnika. V zadnjih dneh je komisar Tkačević izsledil na zagrebškem kolodvoru ponovno večje množine saharina in cigaretnega papirja, vedno zavito v stare cunje. Vsega skupaj je našel 13 zabojev tega vtihotapljenega blaga. Zagrebška policija je uvedla takoj tajne intenzivne poizvedbe in posrečilo se ji je res eruirati lastnike saharina in cigaretnega papirja v osehah bosanskih židov Baruha Lewija, Finzi Mayerja in drugih. Preiskava je dosegla, da vodijo niti tudi v Celje, kjer se češče carini za Zagreb namenjeno blago, da se tako raz bremeni zagrebška carinarnica. — K odkriti aferi pri celjski carinarnici nam pišejo železničarji iz Celja sledeče: Že delj časa opazujemo, kako razkošno živijo tukajšnji cariniki, osobito njihove žene. Skoraj vsak teden jih vidimo v novih oblekah po zadnji modi, če pa sreča katerega izmed njih v kakem lokalni vidiš, da si naročajo najfinejše jedi in vina. Kadar slučajno kje na postaji carinijo kak vagon, se v kolodvorski restavraciji takoj okrepčajo in se nam kar slino cedijo, ko vidimo, da si za južno naročujejo samo šunke za 2—300 kron. Sedaj nam je pa vendar jasno, kako je to mogoče. Tudi čevljev veliko ne potrgajo, zato skrbijo že gg. Westen in Windischgrätz, kateri jim vedno avto pošljejo, kakdar gredo k Westnu carinik. Zelo dobro so se morali nekoč zabavati pri carinjenju, da so se šele drugi dan vračali z avtomobilom. Zlobni ljudje celo trdijo, da so gospodje cariniki bili tako utrujeni od napornega carinjenja enega vagona, da jih je bilo treba na avto naložiti, ker so jim noge odpovedale. No, je tudi mogoče, če se preveč ljutomercana iz leta 1917. pogleda. Radovedni smo, kako bo kaj stvar iztekla, menda ne bo zopet vse zaspalo, ker so tudi neki visoki gospodje od carinarnice v strahu vsled Grünwaldove izjave, da ni sam kriv tega, ampak drugi tudi. Mi lačni železničarji imamo vsaj eno, to je naša čast, drugi imajo pa polne želodce in denarnice in nobene časti. Tu bi imel vojni minister hvaležno polje za eksperimente z militarizacijo. Celjski železničarji.

Militarizem in militaristični bogovi v Celju. Celjski železničarji so se za časa orožnih vaj čudili komandantu stanice, mlademu podporučniku M. in njegovi častiti družbi. Komandantu se sigurno dobro godi, ker drugače bi nam bile njegove avanture nerazumljive. Interesantne zgodbe si o njem železničarji pripovedujejo. Tako se je pred nekaj dnevi komandant vračal ponoči iz Ljubne, najbrž je tako dobro spal, da je namesto v Celju šele v Štorah izstopil. Ves preplašen je nato od uradnika zahteval, da naj za njega ustavi brzovlak, ker pa to le ni šlo, se je tudi s tem zadovoljil, da je svoje trudne kosti polo-

žil na klop v čakalnici in zasmrčal, kakor medved (mogoče je bil tako nahoden) do jutranjega vlaka. Da mu je tudi v Celju mogoče dostojanstveno spati v čakalnici I. razreda, je v poleg se nahajajoči čakalnici II. razreda nagnal nek večer vse potnike iz čakalnice, mislil si je najbrž, da potniki I. in II. razreda lahko na cesti čakajo na vlake. No, vendar drevo in zrastle do nebes!

Diskusijski večer v Celju. Opozorjamo vse sodruge, da se vrši vsak četrtek v gostilni »Jugoslovan« diskusijski večer. Pridite vsi in pripeljite sodruge in prijatelje, ki se lahko obenem tudi organizirajo. Vse strokovne odbore pa opozorjamo, da naj svoje seje in posle organizirajo tako, da bodo njih člani na dan diskusije lahko prosti ter jih opozorite in agitirajte za to.

Oboroženi jugofošisti. »Orjuna« je preteklo nedeljo poletela v Šoštanj. Očividci nam poročajo, da so uniformirani člani javno nosili za pasom revolverje. To suho dejstvo objavljamo in pripominjamo, da postoje za »Orjuno« privilegirani zakoni, da ji ni dovoljeno samo nositi orožje, ampak tudi javno pozivati na poboj. Oblasti naj si zapomnijo, da bo delavstvo komedije skoro sito. (Prejeli smo dopis iz Šoštanja o divjaštvu »Orjuna«, koje člani so streljali v zrak in tudi v okna tržkih hiš.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Izprtje delavcev v železniških delavnicah v Mariboru. V delavnicah južne železnice je prišlo med delavstvom in upravo do ostrih sporov, ki so povzročili, da je delavstvo 28. avgusta ob 9. uri ustavilo delo, vendar pa ostalo v delavnicah. Potrpežljivost delavstva je bila težko preizkušena na ta način, da je vodstvo delavnic v mizarškem oddelku uvedlo za nekatere čezurno delo, da se jim omogoči večji zaslužek. Kvarnost čezurnega dela v današnjih razmerah, ko se bori delavstvo za 8-urnik je lahko razumljiva, ne glede na to, da je potem železniška uprava vedno govorila o visokih zaslužkih delovstva. Znano je tudi, da so bili deležni »dobrot« čezurnega dela le nekateri, ki so opravljali za gotove gospode privatne posle. Delavstvo je končno tiste dni v večernih urah nagnalo okoli 19 mizarjev iz delavnic. — Uprava je nato odredila vojaško zasedbo delavnic in začela iskati »voditeljev«, ki so delavstvu dopovedali, da naj čezurno delo onemogoči (seveda mislimo, da je zadnji čas, da to sleherni delavec vidi!) — Delavstvo pa je ustavilo delo. Stroji so tekli prazni, na vratih pa so bili izpremenjeni napisi iz kaditi v radiji je prepovedano. Delavstvo je formuliralo svoje zahteve: odprava militarizacije, uničenje protokolov, prenehanje iskanja krivcev in izplačitev 1000 Din nabavnega prispevka. — V soboto, ob 21. uri je bila militarizacija železničarjev

ukinjena in zaeno je prešla južna železnica v upravo države. Nova uprava je porabila priliko demilitarizacije in je v pondeljek zaprla delavnice. Državna uprava ni smatrala za potrebno, da bi se z delavstvom pogajala, pač pa je smatrala, da je izprtje delavcev njena dolžnost. To so prvi sadovi podržavljenja. Na vходу v delavnice pa so nabili razglas, da naj se delavci prijavijo, ker se bodo na novo sprejemali. — V jutranjih urah sta bila še v postelji aretirana zaupnika Saveza železničara Jugoslavije ss. Kmet in Kren in izročena v zapore mestne vojaške komande, kar je bilo samo na sebi grobo kršenje zakona, ker je bila militarizacija že ukinjena in ker je n. pr. s. Kren že 58 let star in pod zakon o militarizaciji sploh ne spada. Ta justični škandal se je zgodil kljub temu, da glasom ustave spadajo vsi državljani, če niso vojaki pred redna sodišča, in v tem slučaju je bila militarizacija že ukinjena, preki sod pa tudi ni postal. — Kaj bi rekli, razmere so to kakor v državi krščansko-socialnega krvavega belega terorja na Madžarskem. — Prav tako je bil aretirani s. Magdič, ki je tisti dopoldan v neki deputaciji odšel na razgovore k vodstvu delavnic. »Savez železničarjev«, s. Krekič, ki je dospel v Maribor je podvzel takoj potrebne korake. Tudi Delavska zbornica, oz. njen tajnik s. Likar je prevzela posredovalno vlogo, da se spor izravna. Zaprti sodruzi so bili v sredo popoldne izpuščeni. Pravtako se je v sredo vršil shod v Kazini, kjer je poročal o položaju s. Likar, za »Savez« s. Kmet, za »neodvisne« Hlebec in poslanec Žebot za klerikalce. Shod je sprejel resolucijo, da se delavstvo vrne takoj na delo, čim se mu zagotovi, da ne bo nihče radi dogodkov odpuščen. Rezultat tozadevnih pogajanj bo sporočila posebna deputacija ko pride iz Ljubljane. — *Delavstvu, predvsem članom »Saveza« veljaj parola vztrajati solidarno v tem boju in se vrniti na delo šele zaeno z vsemi! V slučaju nujnosti bo »Savez« že sporočil posebne direktive!* — O izprtju je treba reči samo to, da je sramota za državno upravo, da se v boju proti delavstvu poslužuje izprtja kakor kapitalist najslabše sorte. To izprtje je najboljši dokaz vladajoče reakcije. — Razredno zavednemu delavstvu naj bo to resen opomin, da se oklene organizacije, ki jo danes v tem položaju bridko pogreša. Neorganizirana gibanja so nevarna in dolgotrajna, ali danes je treba biti solidaren in vztrajati.

Afera 40 prašičev in državno pravdnitvo. Državno pravdnitvo še vedno ne more najti podlage za obtožnico proti Kernu in dr. Leskovarju, ki sta zapletena v poskušeno prodajo pokvarjenega prašičjega mesa. — Državno pravdnitvo javno vprašujemo, če mu

Zgodovina internacionale

Zgodovina od prve do druge internacionale.

(Ameriški družinski koledar 1917.)

Dne 28. septembra 1864 se je v Londonu ustanovila prva delavska »Internacionala«; spomin na to ustanovitev je podobno znamenit v sedanjih časih, ko si kratkovidni škodoželjni sovražniki delavskega gibanja domišljajo, da je Internacionala razbita in pokopana, ko se celo mnogim pesimističnim prijateljem delavskega razreda dozdeva, da triumfira slepi šofinizem nad idejo mednarodne solidarnosti.

Internacionala, ki je bila rojena pred petdesetimi leti, je preživela že hude čase. Bila je že polagana na mrtvaški oder in zdelo se je, da je umorjena in za vse čase pogreznjena v grob. V krizah, ki niso prihranjene nobeni veliki ideji in nobenemu v globočine življenja segajočemu gibanju, je pretrpela resnične hude bolezn. Tudi današnja doba ji je sovražna, in evropska vojna je nedvomno strahovit udarec za delavski boj. Toda od kar obstoja, so se njene korenine tako razpletle, zajedle v zemlji in utrdile, da je ne izruje noben vihar.

Lahko je razumeti, da je prizadela vojna delavskim organizacijam veliko škodo. Gotovo je pa tudi, da ne more delavstvo več pogrešati mednarodne vzajemnosti, in če bi vstale proti njej vse sovražne sile tega sveta, bi se Internacionala dvignila s tem večjo močjo

v vsem svojim veličanstvu, da izkriči delavstvu prsto pot do svobode čez vse zapreke in ovire.

Naše znanstveno utemeljeno prepričanje, da uravnavajo razmere vse življenje človeštva, in da igrajo v tem gospodarske razmere najznamenitejšo vlogo, naš uči, da je bila tudi Internacionala plod potrebe, ki je moral vzkliči, ko so razmere dozorele zanj. Ljudje, ki so jo ustanovili, pa so bili živo orodje razmer.

Preteklo stoletje se lahko označuje za dobo izrednega gospodarskega boja, ki ga je pospeševal dotlej nezasiščen napredek tehnike. Že velika francoska revolucija, v kateri je delavstvo prelivalo svojo kri za osvoboditev buržuazije, je imela svoje vire o gospodarskem preobratu, ki ga je povzročil začetek strojne, industrijske produkcije.

V drugi polovici 19. stoletja pa se je gospodarski razvoj neizmerno pospešil. Mogočno so na to vplivale železnice, ki so zblíževale dežele in narode, omogočile promet, o katerem se dotlej ni moglo sanjati, ustvarjati nove zveze in odpirati nove trge. Produkcija blaga ni bila več omejena na domačo porabo, trgovina je začela osvajati svet, dotodanja prekomorska kupčija se je zazdelala malenkostna v primeri z možnostjo novega prometa s pomočjo parne sile.

Upanje na ogromne dobičke je čudovito oživilo špekulativnega duha. Pričelo se je mrzlično tehnično tekmovanje, v katerem je izum sledil izumu. V delavnice in tovarne so prihajali novi

stroji, ki so — zlasti za tedanje čase — opravljali čudeže. Rokodelstvo se je moralo vpričo te nevzdržne konkurence umakniti, armada delavcev se je množila.

Mogočni gospodarski razvoj ni mogel ostati brez vpliva na politične razmere. Po Evropi je vladala reakcija. Vse revolucije leta 1848 bo bile pobite v Parizu in na Nemškem, v Avstriji, na Ogrskem, v Italiji. Oživljeno gospodarstvo pa je zdramilo one, ki so v novih razmerah največ trpeli; delavci, ki so morali največ doprinašati za gmotno okrepčane buržuazije, pa so bili najbolj odtrvani od pogrjnene mize in plačevani z bornimi drobtinami, so občutili jarem in uporni duh med njimi se je oglašil, zahtevajoč človeško dostojanstvo.

Na Nemškem so našli agitatorji, med njimi zlasti Ferdinand Lassale mogočen odziv. Razvilo se je znamenito gibanje, ustanovilo se je splošno delavsko društvo, pričeli so se boji za splošno volilno pravico in za svobodo dela. Iz Nemčije je valovje butnilo čez mejo v Avstrijo. Ondotni nemški delavci so jeli posnemati svoje tovariše iz rajha, na Češkem so se ustanovile delavske organizacije, slovenski delavci, ki jih je bila borba za kruh pognala po svetu, so zanesli socialistične ideje med svoj mali narod, Poljaki so svoje hrepenenje po narodni osvoboditvi začeli spajati s socializmom.

V razkosani Italiji je razvijal Mazzini s socialističnimi milimi prepovedano agitacijo za narodno zedinjenje in za re-

publiko. Garibaldi pa je vojaško organiziral boj zoper avstrijsko in papeško, od tretjega Napoleona podpirano despocijo.

Francoski delavci, ki so si v večkratnih revolucijah poizkušali priboriti človeške pravice, so nastopili pot racionalnega dela v strokov. organizacijah. S temperamentno agitacijo so dramili svoje tovariše, živče v topi resignaciji, kakor jo je mojstrsko naslikal Zola v svojem »Germinalu«.

Posebno pa so se razvile strokovne organizacije na Angleškem. Po prvih poizkusih slepe besnosti, v kateri so razbijali mašine, odjedalke dela, so spoznali, da se mora tudi ta boj voditi trezno in razumno, pa so rasla strokovna društva kakor gobe ob deževnem vremenu.

Tudi Amerika je imela svoje socialistične izkušnje. Skoraj vse ideje utopistov so tukaj našle pristaše, ki so jih skušali uresničiti. Nikjer na svetu ni bilo toliko praktičnih eksperimentov z vsakovrstnimi komunističnimi kolonijami, kakor v Zedinjenih državah. Ali ščasoma so politični begunci iz Evrope zanesli tudi sem znanstveno utemeljeni socializem, ki je polagoma pridobival tal. Mnogo ameriških socialistov se je udeležilo meščanske vojne za odpravo suženjstva in nekateri izmed njih so igrali prav znamenito vlogo.

V takih razmerah je Anglija leta 1862. priredila v Londonu svetovno razstavo.

Dalje prihodnjic.

je znano, da so na delu neke sile, ki hočejo zadevo potlačiti? Če državno pravdnštvo ne bo našlo orientacije v tej aferi, kljub doslej objavljenemu materialu, potem bomo morali v svrhu razjasnitve zadeve še kaj dodati!

Moralna obsodba dr. Leskovarja. Pred višjim deželnim sodiščem v Ljubljani je bila pretekli teden završena razprava o tožbi živinozdravnika Hinterlechnerja proti mestni občini mariborski. Zadeva je čitateljem »Enakosti« dovolj znana, ker ima svoje zveze z afero 40 prašicev itd., priobčevali smo jo pod naslovom »Žrtve odkritih afer klerikalnih voditeljev«. Proti Hinterlechnerju se je najbolj eksponiral dr. Leskovar, predsednik disciplinarnega sveta, ki se je v nastopanju proti Hinterlechnerju poslužil izjav raznih mesarjev in elementov, ki so bili že obsojeni. Višje deželno sodišče je razveljavilo sklep disciplinarnega sveta glede odpusta Hinterlechnerja in zavrnilo vse dokaze, ki jih je dr. Leskovar kot zastopnik mestne občine iznesel. Sodba višjega deželnega sodišča je moralna obsodba dr. Leskovarja in klerikalne stranke, poleg tega, da bo mestna občina še trpela vsled te iz znane klerikalne poštenosti započete tožbe ogromne stroške. Z obnovo postopanja proti Hinterlechnerju ss trani občine, bo doprinešen nov material za razkrinkanje korupcijskih afer klerikalnih voditeljev.

Seja eksekutive okrožnega odbora in krajevnega odbora SPJ, Medstrokovnega odbora in odbora konsumnega društva v Mariboru bo v ponedeljek, dne 10. septembra 1923 ob 20. uri v tajništvu SPJ.

Seja krajevnega odbora SPJ v Mariboru v torek ob 20. uri.

Člani mariborske krajevne organizacije SPJ se opozarjajo, da so govorilne ure v tajništvu vsak dan od pol 7. do pol 9. ure zvečer in ob nedeljah ter praznikih od 9. do 12. ure dopoldne.

Člansko zborovanje krajevne organizacije mariborske se vrši v četrtek, dne 13. septembra. Dnevni red: Volitev delegata za strankin kongres. Članske izkaznice prinesite seboj!

Odborova seja »Svobode« Maribor v petek, 7. septembra točno ob 19. uri v »Delavskem domu«. — Važen dnevni red, pridite vsi!

Državna gimnazija v Mariboru. Šolsko leto 1923/24 se otvori dne 12. septembra ob 9. uri z mašo v Alojzijevi cerkvi. Dne 13. septembra ob 8. uri je reden pouk. — Dne 11. septembra popoldne ob 4. uri je vpisovanje lanskih dijakov v višje razrede in ponavljalcev; ob tej uri se tudi oglašijo učenci I. razreda, ki so v juniju položili sprejemni izpit za ta razred. — Sprejemni izpiti za I. razred tistih učencev, ki se oglašijo za september, bodo istega dne, t. j. 11. septembra (v torek) od točno 10. ure dalje; prinesiti morajo s seboj zadnje šolsko izpričevalo in krstni list. — Ponavljalni in dodatni izpiti se vršijo v ponedeljek, dne 10. septembra; zjutraj ob 8. uri morajo biti vsi pripravniki v gimnaziji zbrani; ako iz nujnih razlogov kateri zmed njih želi biti vprašan pred tem dnevom, naj to pravočasno javi ravnateljstvu.

Izredni občni zbor krajevne organizacije SSJ v Ptujju, ki se bo vršil v nedeljo, dne 16. septembra ob pol 10. uri v gostilni Emeršič s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo o celjskem kongresu; 2. organizacija; 3. sklepanje o agitaciji za strankin tisk; 4. slučajnosti. Vsak član naj prinese s seboj strankino izkaznico, da bo mogoče inkasirati prispevke. Zbora se lahko udeležijo tudi nečlani, ki želijo pristopiti k organizaciji. Odbor kraj. organ. SSJ.

Seja maribor. občinskega sveta dne 29. avgusta 1923.

Zupan otvori, po skoraj enournem zakasnjenu sejo ter poroča, da bo mestna občina dobila dva milijona kron posojila iz kredita, ki je bil že svoječasno dovoljen, da se bodo takoj izvršila njuna dela, pred vsem popravitvev hodnikov (pločnikov) kar bo prevzela trdka Pikel.

Klerikalni listi radi laži javno obsojeni. Nato prečita interpelacijo sodr. obč. svet. Bahuna radi napadov klerikalnega lista »Straže« ki pravi, da dela s. Bahun korupcijo s tem, da je dva svoja otroka »vrnil« v službo mestne občine. Ker je »Straža« tekmo enega mesca

štirikrat po vrsti pisala o tej »korupciji«, je s. Bahun bil uverjen, da bodo obč. svetniki SLS sami interpelirali, ker je »Straža« pisala nekaj iz tajne seje, za kar more samo od obč. svetnikov dobiti informacije.

Toda tega gospodje kljukci pri »Straži« ne le niso storili marveč se je buržuazni del kluba SLS od zadnje seje abstiniral, ker so jim interpelacije o lažnjivi pisavi »Straže« smrdela kakor vrani smodnik. Leskovar, Jerovšek Žebot in Lorber so manjkali. Samo trije klerikalni proletarci z mesarjem Uršičem so se seje udeležili, ki so pa molčali kot riba, ko se je ves ostali del občinskega sveta zgražal nad podlostmi »Straže«. Obč. svet. s. Bahun je v interpelaciji zahteval, da se izvoli preiskovalna komisija, ki naj ugotovi, če je on kakšno korupcijo zakrivil, če pa občinski svet tega ne bi smatral za potrebno, tedaj naj pisavo »Straže« obsodi, ker se »Straže« ne more tožiti, ker jo brani poslanska imuniteta. Zupan je poročal, da je hčerka s. Bahuna zaposlena v mestnem knjigovodstvu kot volonterka in ne dobiva do sedaj še nikake plače ali nagrade. Kar se pa sina tiče, se isti že 13 mesec uči v mestnem električnem podjetju za monterja in dobiva sedaj 1.20 Din na uro tako kakor ostali vajenci. Bahunov sin torej ni noben uradnik, ki bi moral biti reduciran in za katerega bi se vsi soc. obč. svetniki zavzemali, kakor je 95 odstotni invalidni pop z 00 odst. resnicoljubnosti pisal v »Straži«. Monterjev-delavec in vajencev ni nikdo nameraval reducirati, marveč samo uradniško osebje. Občinski svet je poročilo s. župana vzel na znanje in je brez debate soglasno obsodil nesramno pisavo »Straže«. Čuli so se klici: »Saj poznamo pisavo »Straže«! Ni treba debate!»

Druge interpelacija istotako radi poročil »Straže« o poneverbi enega milijona kron pri električnem podjetju, katero je zakrivil bivši obratovodja Giger, ki ga je še dr. Leskovar bil sprejel v službo. Tudi to je »Straža« prinesla kot nekako cirkuško senzacijo, o »velikanski korupciji pri mestnem elektr. podjetju.« Poneverba enega milijona kron! No, in kaj je resnica! Bivši nadmonter Giger je izvrševal na lasten račun nekatere instalacije. Stranke in tvrdke bi bile morale vedeti, da se dela ne naročujejo pri enem uslužbenec, marveč pri podjetju samem. Toda oj, smola!! Med temi tvrdkami, ki so pomagale Gigerju, se je nahajal prečastiti škofijski ordinarijat. Tega pa lažnjivi kljukci pri »Straži« ni vedel in se je tako enkrat zopet vgriznil v lastno meso.

Večina tvrdk, ki so si dale po Gigerju inštalirati, je morala še enkrat plačati, samo trdka škof še dolguje 1337 Din. Celotna poneverba znaša 29.000 Din, ki je pa do malega že poravnana. Gigerja je sicer župan izročil policiji, ki pa ga ni zaprla, češ: saj ne gre za veliko stvar! Giger pa je pri liko porabil in je pobegnul v Avstrijo. Tako se »Stražine« senzacije vedno razblinijo v prah in se posvečeni lažnjivci še pošteno blamirajo. Pri vsem tem so navzoči klerikalni obč. svet. trdovratno molčali in s tem sami obsodili »Stražino« lumparijo.

Konec prihodnjic.

KULTURNO GIBANJE.

Okrožni zlet Delavski Telovadnih Enot v Šoštanj, dne 9. septembra. Organizacije, ki se nameravajo zleta udeležiti, naj to takoj javijo zletnemu odboru z navedbo, koliko zletnih izkaznic bi potrebovale, da se jim zamorejo te takoj vpsolati. Te izkaznice se bodo oddajale organizacijam po 50 par za komand in vsak gost, ki se bo na zletu v Šoštanju izkazal s to izkaznico, plača potem pri blagajni 6 Din vstopnine, za vse prireditve. Oni denar pa, ki ga bodo organizacije prejele za prodane izkaznice (to je 50 par za komad), naj pa te po možnosti še pred zletom obračunajo zletnemu odboru, ali ga pa vsaj prinesejo seboj na zlet in tukaj obračunajo, da ne bo neprijetnih zakasnitvev pri obračunih. Tudi naj vsaka organizacija izvoli iz svoje srede potrebno število rediteljev, n. pr. na 10 do 20 oseb enega, ki naj gledajo na red in disciplino in ki naj bodo označeni v rdečo prevezo na levi roki. Po možnosti naj se poskrbi tudi za rdeče znake, na katerih naj bo

razviden kraj, iz katerega so gostje došli. Organizacije, ki posedujejo lastne prapore, naj iste prinese seboj.

Zletni odbor DTE Šoštanj.

Železnica se podraži s 15. septembrom za več ko 100 odstokov. Tako po roča zadnji čas časopisje. Zato sodrugi porabite še sedaj priliko cenejše vožnje in pohitite na okrožni zlet DTE v prijazni Šoštanj dne 9. septembra. Pišite takoj po zletne izkaznice, ki stanejo samo 50 par komad, s katerimi imate pravico do znižane vstopnine in polovične vožnje po južni železnici.

DTE Šiška—Ljubljana je priredila v nedeljo, 2. septembra popoldne v Borovnici javni telovadni nastop, spojen z vrtno veselico na vrtu g. Fortune.

DTE v Zagorju ob Savi. Tukajšnja telovadna enota »Svoboda« je priredila v nedeljo, 19. avgusta pešizlet na bližnje razvaline starodavnega grada Gamber. Ob pol 2. uri smo odkorakali z zbirališča po lepi gozdnati soteski proti navedenemu gradu, kjer so izletniki z velikim zanimanjem ogledovali to nekdanj tako močno stavbo, ki pa je danes skoraj popolnoma razpadla. Po kratkem odmoru smo se pa podali na bližji travnik, kjer je imela naša mladina vežbe novih prostih vaj, kar je vse navzoče navdušilo za telesno vzgojo mladine. Po vežbanju pa se je razvila prav živa zabava. Proti večeru smo se pa z veselimi srcem in z glasnim prepavanjem pesmi podali domov. — Vsem ostalim sodružnim enotam svetujemo, da sedaj v lepem jesenskem času ravnatako prireajo kratke izlete v naravo in s tem naše sodruge zvrlečejo iz zaduhlih gostiln ven v prosto naravo ter jim tako pridobijo smisel za naravo in jih okrepijo za nove borbe.

One telovadne enote, ki rabijo za nove skupne vaje članic kroge, naj jih naročijo pri Zvezi DTE. Posamezni krog stane 6 Din. Istotako naj se tudi obračajo enote na Zvezo glede članskih, članičnih in telovadnih krojev, da bomo imeli vsi enotne. — **Vprašalne pole.** Ponovno pozivljamo vse enote, da takoj izpolnijo vprašalne pole in jih pošljejo na Zvezo. — **Vse podružnice »Svobode«** pozivljamo, da naznanijo centrali vse vrste odsekov, če kateri ob stoja pri podružnici, da lahko ugotovimo natančno število odsekov za izredni delegacijski zbor in za ustanovitev posameznih podzvez.

Centralni odbor »Svobode«.

Razno.

Potres na Japonskem. Zadnja poročila, ki jih dobivamo z Japonske in ostalega inozemstva, niso prav razveseljiva, zlasti pa za Japonsko ne. Dežela, ki se je med vojno in v povojnem času gospodarsko tako vzdignila, da je stopila v krog velesil in se more že zelo uspešno kosati z gospodarsko najjačimi deželami. Zadelo je to deželo zadnji čas huda gospodarska katastrofa.

To katastrofo je povzročil potres, kakršnega že dolgo ne zaznamujejo niti navadni zemljani, niti učenjaki, ki primerjajo potrese naše dobe s potresi preteklih časov.

Potres je najbrže v zvezi z vulkaničnim delovanjem Fusijame, ki se nahaja v bližini razrušenega mesta Yokohama. Potres je razrušil dvoje za gospodarsko se razvijajočo Japonsko najvažnejših mest: glavno mesto in prestolnico Tokio in eno najvažnejših trgovskih pristanišč Yokohamo. Zadnje mesto je tudi eno najlepših mest Japonske. Težke so tudi žrtve, ki jih je napravil potres: število žrtev cenijo na pol milijona ljudi.

Prav težko bo občutila Japonska izgubo svojih ladij, ki so se vsled razburkanega morja pogrezile na dno morja. Izgubila je s tem orožje, ki bi ji morda že v bližnji bodočnosti nudilo močno oporo v boju proti Ameriki. Omenjeni mesti sta postali žrtev požara, ki ga je povzročil potres.

Imperialistična Japonska bo s tem udarcem potisnjena za nekaj let v ozadje in bo morala svojo ofenzivno politiko proti Ameriki za gotov čas odložiti.

Kako živali spijo. Naravna lega spečega človeka je postrani z malo vključenimi kolena. Pri živalih je drugače, kajti živali pri spanju še zavzemajo prvotno stališče, kot nekdanj, ki pa je pri različnih živalih različno. Sloni ka

kor konji po navadi vedno spijo stoje. Ptici z izjemo čuka, slona in indijske papige spijo, da zaobrnejo nekoliko glavo nazaj proti hrbtu in vtaknejo kljun med perot in telo. Štoroklja, galebi in drugi dolgonogi ptiči spijo na vodi in pri tem neprestano krožijo z eno nogo, s čemur zabranijo, da jih val ne odnese proti obrežju. Netopirji spijo viseč z zadnjimi nogami na drogu, glavo pa medtem stisnejo pod peroti. Volkovi in lisice spijo v klopčiču, tako da prideta gobec in rep skupaj pri sprednjih nogah. Rep služi pri tem za pokritje golega gobca. Zajci, kače in ribe spijo z odprtimi očmi. Sove imajo posebno mreno na očeh, ki jo pustijo čez zenice, ko se jim dremlje in zaspijo. S tem se ubranijo pred dnevno lučijo, ker spijo le po dnevi, ponoči pa lovijo. Zanimivo je tudi videti nekatere opice, ko spijo. Posebne vrste opice se med spanjem obesijo na rep na kako vejo in tako visijo dokler se ne naspe.

Opozarjamo interesente in čitatelje na paviljon F števil 180 na ljubljanskem velesejmu, na katerem bo imela »Prod. zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev itd.« razstavljene svoje lastne izdelke. Zadruga se je tudi lansko leto udeležila razstave v skromnem obsegu in je letos še za enkrat večji prostor zasedla ter je tudi glede izdelkov lično in bogato založila svojo razstavo. Vsekakor bo razstava pokazala lep napredek od lanskega leta ter upamo, da bo morala zadruga drugo leto zopet razstavni prostor razširiti in tudi glede tehnične izvršitve izdelkov dosegla še popolnejše uspehe. Opozarjamo delavstvo, naj vsak, kdor obišče velesejem, tudi ogleda gornje imenovani paviljon, da bo videl koliko se da doseči z vztrajnim sistematičnim delom na zadrugi podlagi.

Lastnik in izdajatelj Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu

sprejme v svrhu izpopolnitve
— službenih mest nekaj —

pravnikov, lekarnikov, računskih, pisarniških moči in slug

Natančni pogoji in določila o razpisu so objavljene v vseh uradnih listih v državi.

Rok razpisa traja do
vključno 20. sept. 1923

Perilo, klobuke športne čepice

dežne plašče, dežnike, čevlje, sandale, palice, nahrbtnike itd., se kupi najboljši pri

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2

Zahtevajte cenike! Zahtevajte cenike!

Peter Capuder

Ljubljana, Vidovdanska cesta 2

ima v zalogi vse potrebščine za telovadce in telovadkinje: kroje, srajce, čevlje za telovadbo in javne nastope.

Od centralnega odbora U. D. R. (Udruženja Delavskih Rediteljev) pooblaščen edini dobavitelj blaga za kroje U. D. R. in celotnih krojev.

Zmerne cene! Lastni izdelki!